

ДІЮЧІ ІНСТРУМЕНТИ СТИМУЛЮВАННЯ РОЗВИТКУ МАЛОГО ТА СЕРЕДНЬОГО БІЗНЕСУ ПІД ЧАС ВІЙСЬКОВОГО СТАНУ

В умовах військового стану малий та середній бізнес (МСБ) стикається з численними викликами, які загрожують його стабільності та подальшому розвитку. МСБ відіграє важливу роль у національній економіці, забезпечуючи робочі місця, формуючи доходи населення та сприяючи розвитку інновацій. Проте в період військових дій ці підприємства особливо вразливі, адже нестабільність, економічні обмеження та високі ризики суттєво ускладнюють їхню діяльність.

Наприклад, за умов військових дій банки можуть посилити вимоги до кредитування підприємств, що ускладнює можливість отримання коштів на розвиток. Це веде до зниження рівня оборотного капіталу, обмежує інноваційний потенціал та стримує розвиток нових проєктів.

З метою подолання цієї проблеми впроваджуються різні державні та міжнародні інструменти фінансової підтримки. Одним із таких інструментів є програми надання пільгових кредитів, які дозволяють МСБ отримати необхідні кошти на вигідних умовах. Приміром, українська програма «Доступні кредити 5-7-9%» надає малим підприємствам можливість отримати фінансування за мінімальними відсотковими ставками, якщо вони підтримують визначений рівень зайнятості [4].

Іншим прикладом державної підтримки підприємництва є грантове фінансування на запуск або розвиток бізнесу в межах проєкту «Робота» [1]. За більш ніж два роки його дії держава інвестувала в підприємницькі ініціативи 9,3 млрд грн, сприяючи зростанню малого та середнього бізнесу [1]. Ці інвестиції сприяли створенню тисяч нових компаній, розвитку діючих підприємств, освоєнню нових видів діяльності та підтримали вихід на міжнародні ринки. Крім того, програма допомогла у створенні нових робочих місць, завдяки чому було працевлаштовано 55 тисяч людей.

Окрім фінансової підтримки, держава також запроваджує податкові пільги та регуляторні полегшення. Це може включати тимчасове звільнення від податків для нових підприємств або спрощення процедури отримання ліцензій, що дає змогу МСБ скоротити витрати та оперативніше адаптуватися до нових умов. 2 вересня 2024 р. Президент України підписав закон «Про внесення змін до деяких законів щодо спрощення умов провадження господарської діяльності в період воєнного (надзвичайного) стану в Україні» [2]. Суть закону полягає в тому, що під час воєнного стану суб'єкти господарювання можуть здійснювати окремі види діяльності, подавши декларацію про ведення господарської діяльності до органів ліцензування, дозвільних установ чи ЦНАПів. Це дозволяє працювати без отримання додаткових дозвільних документів, передбачених законодавством [3].

Наступним кроком українського Уряду для підтримки та стимулювання розвитку вітчизняного бізнесу стало запровадження програми тимчасового переміщення підприємств із регіонів, що постраждали внаслідок війни [5]. Основною метою програми є створення умов для безперервності бізнес-операцій, незважаючи на кризову ситуацію. Програма передбачає комплекс заходів, спрямованих на організацію переміщення виробничих активів, налагодження логістичних ланцюгів і створення умов для швидкої адаптації підприємств у нових місцях. Програма передбачає ключові заходи, такі як забезпечення безпечного транспортування обладнання, пошук відповідних промислових об'єктів для тимчасового розміщення підприємств, а також надання юридичних та організаційних консультацій. За офіційними даними, за перші два місяці війни 1171 українське підприємство ініціювало процес евакуації своїх виробництв. Понад 400 бізнесів частково або повністю перевезли свої потужності, з яких 216 вже відновили роботу. Для релокації обрали вісім областей у Центральній та Західній Україні: Закарпатську,

Львівську, Івано-Франківську, Тернопільську, Хмельницьку, Чернівецьку, Вінницьку, Волинську та Рівненську [6].

Підсумовуючи, можна зазначити, що запровадження інструментів фінансової підтримки, податкових пільг, спрощення регуляторних процедур, а також програма тимчасового переміщення підприємств із зон бойових дій є важливими заходами, що дозволяють бізнесу продовжувати свою діяльність, зберігати робочі місця та стимулювати економічний розвиток у безпечних регіонах країни. Наведені приклади вказують на те, що з боку українського Уряду були впроваджені програми, які забезпечують послаблення та підтримку для ефективного функціонування малого та середнього бізнесу в Україні. Втім, сьогодні на державному рівні необхідно продовжувати підтримку підприємців, зокрема через створення відповідної правової бази, надання фінансово-кредитної та матеріально-технічної допомоги, а також забезпечення бізнесу науково-методичною, інформаційно-консультативною та кадровою підтримкою [5].

Перелік посилань:

1. Єробота: 9,3 млрд грн інвестувала держава в розвиток малого і середнього бізнесу через гранти [Електронний ресурс] // Кабінет Міністрів України. – 2023. – URL: <https://www.kmu.gov.ua/news/yerobota-93-mlrd-hrn-investovala-derzhava-v-rozvytok-maloho-i-serednoho-biznesu-cherez-hranty>
2. Про внесення змін до деяких законів України щодо забезпечення прозорості у видобувних галузях : Закон України від 18.09.2019 р. № 2545-VIII [Електронний ресурс] // Верховна Рада України. – 2019. – URL: <https://itd.rada.gov.ua/billInfo/Bills/Card/39529>
3. Інструменти підтримки бізнесу у воєнний час: вересень 2024 року [Електронний ресурс] // Національний інститут стратегічних досліджень. – 2024. – URL: <https://niss.gov.ua/news/komentari-ekspertiv/instrumenty-pidtrymky-biznesu-u-voennyi-chas-veresen-2024-roku>
4. Уряд підтримав запропоновані Мінфіном зміни для удосконалення процесів надання державної підтримки малому бізнесу [Електронний ресурс] // Міністерство фінансів України. – 2023. – URL: https://mof.gov.ua/uk/news/uriad_pidtrimav_zaproponovani_minfinom_zmni_dlia_udoskonalen_nia_protseviv_nadannia_derzhavnoi_pidtrimki_malomu_biznesu-4782
5. Т.Ю. Мельник « Державна підтримка та стимулювання розвитку бізнесу в Україні під час дії воєнного стану», 7 с. URL: https://www.researchgate.net/publication/362673151_Derzavna_pidtrimka_ta_stimuluvanna_roz_vitku_biznesu_v_Ukraini_pid_cas_dii_voennogo_stanu
6. Економіка їде на захід: як рятується український бізнес від війни. – 2022 [Електронний ресурс]. – URL: https://lb.ua/economics/2022/05/11/516454_ekonomika_ide_zahid_yak_ryatuietsyia.html